

รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4

The Development Model of Buddhist Administration and Management
Phrapariyattidhamma School, General Buddhist Scripture Education
Group 4

พระครูนิวริฐธรรมานุศาสน์¹, พระราชวชิรเมธี (วีระ วรปญโญ)², พระมหาอุดร อุตฺโตโร³
และนิพนธ์ ชาวเอี่ยม⁴

Phrakru Niwitthammanusat, PhraRajVajiramedhi (Weera Worapanyo),
PhramahaUdon Uttaro and Niphon Khaoiam

Received: August 12, 2019

Revised: October 12, 2020

Accepted: October 27, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 157 รูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน และการประเมินรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย 1) ด้านวิชาการ จัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอน มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) ด้านงบประมาณ มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน จัดสรรงบประมาณเพื่อการนิเทศ แนะแนว มีระบบการตรวจสอบอย่างถูกต้องและเป็นธรรม จัดทำแผนการบริหารวิชาการแบบบูรณาการไว้

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

⁴ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1; Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

Corresponding Author, e-mail: direk_30@hotmail.com, Tel. 083-4883016

อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ด้านงานบุคคล มีระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากรของโรงเรียนตามความสามารถ มีการวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากร มีระบบพัฒนาครู มีแผนการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผล มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วม 4) ด้านงานทั่วไป มีความเอื้ออาทรต่อกันกับเพื่อนร่วมงานและให้บริการทุกคนที่เข้ามาใช้บริการด้วยความจริงใจ มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงานและการบริหารงาน มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว มีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการประชุม และ 2) การประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, การบริหารจัดการเชิงพุทธ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

This paper aims to create and evaluate the development model of Buddhist administration and management Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education group 4. The research utilized mixed methods by providing the survey forms for 157 samples of the population which concentrate on executives, teachers, and officers along with frequencies, percentages, mean and standard deviation tools. Moreover, the researcher has interviewed 18 significant participants by structured interview. In the meantime, the research provided a focus group between 8 participants and experts. Also, the researcher was processing the pattern by using the focus group among 8 participants and experts. The study found that the development model of Buddhist administration and management Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education group 4 consist of first, the academic aspect of the curriculum development scheme, the improvement of learning equality, learning and classroom management and participative management. Second, the budget aspect of dissemination the data of financial and budget management for guidance, examination audit system, create an integrate education administration scheme systematically and frequently. Third, the human resource management aspect of the qualification specific system of school agents by their abilities, the evolution and management of the human resource, the teacher development plans, the development plans for monitoring and evaluation procedure along development strategy participative management. Forth, the general aspect of

generosity among the colleagues and the willingness to serve with sincerity, the plan for developing the work system and administration, the strategy for developing the flexible administrative operation including the conference management. In addition, the assessment of the development model of Buddhist administration and management Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education group 4 demonstrated that the model was accurate, suitable and contain the possibility in all dimensions.

Keywords: Development model, Buddhist Administration and Management
Phrapariyattidhamma School, general Buddhist scripture education

บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดำเนินงานและการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นทางการตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การพัฒนาไม่เด่นชัดอันเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้น ๆ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2556) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560-2564) ที่ระบุว่า กรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ คือ (1) การรณรงค์และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” (หวิณ จำปานิน, 2562) สภาพการพัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 จากระบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ก่อให้เกิดปัญหา อย่างมากมายแลต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม (มาตรา 5 และมาตรา 7) (1) เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และสอดคล้องกับการศึกษาของชาติ (2) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป (3) เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2562) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาที่มีเป้าหมายในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณรให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความรู้ ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา และเป็นที่น่าชื่นชม นับตั้งแต่ที่ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2514 จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 4 กระจายอยู่ใน 8 จังหวัด ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ครอบคลุมพื้นที่การปกครองคณะสงฆ์ 2 ภาค คือ ภาค 4 และภาค 5 มีจำนวน 25 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 2,543 รูป แยกเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,832 รูป ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 711 รูป ครูประจำครูพิเศษและเจ้าหน้าที่ 323 รูป/คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และมีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายทางการศึกษาและระบบการศึกษาที่กระทรวงกำหนด มีการประเมินคุณภาพการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้องบริหารให้สอดคล้องกับ “สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันอย่างมีเอกภาพ อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและทางเลือกที่ดีที่สุดอีกทางหนึ่ง”

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ ได้ศึกษาเพื่อหาคำตอบว่ารูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ปัจจุบันมีปัญหาเป็นอย่างไรและจะมีแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างไร และผลการศึกษาคาดว่าจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษากลุ่ม 4 ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำนวน 157 รูป/คน โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูป โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 โดยผู้เชี่ยวชาญร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 8 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรจัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมยึดหลักความต้องการของผู้เรียนชุมชนและสังคมเป็นหลักในลักษณะการให้ตามหลักพุทธธรรม แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายยืดหยุ่นเหมาะสมกับธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียน สังคมและชุมชน เพื่อให้เข้ากับระบบปัจจุบัน รวมทั้งมีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนรูปแบบหลากหลาย เหมาะสมกับโรงเรียน 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีระบบการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม แล้วจัดระบบการนิเทศ การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนของสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อถ่ายทอดความรู้ความคิดและแนวปฏิบัติต่อผู้เรียน 3) อุตถจริยา โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีเจตคติและพฤติกรรมตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมตามความต้องการของผู้เรียน แล้วมีระบบการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนโดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการจัด รวมทั้งมีการพัฒนาและบริหารจัดการระบบส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และ 4) สมานัตตตา โรงเรียนควรจัดการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมีน้อยต้องช่วยกัน และควรมีการอบรมครูให้การแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจน แล้วมีรูปแบบการสอนแบบเต็มหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาเป็นไปตามการสอนของครู รวมทั้งมีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมและควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ให้บุคลากรโรงเรียนและชุมชนรับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและความโปร่งใสเหมาะสม แล้วมีระบบการวางแผนออกแบบงานธุรการเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงาน

ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พร้อมกับระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา รวมทั้งการจัดระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และรายได้ต่าง ๆ ของโรงเรียน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินการเกี่ยวกับระบบนิเทศแผนงานวิชาการ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับโรงเรียน รวมทั้งการจัดการด้านงบประมาณดำเนินการโดยโดยความร่วมมือของครูทุกรูป/คน ในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้งบประมาณกระจายสู่เป้าหมายเป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุด 3) อัจฉริยา โรงเรียนควรมีการพัฒนาและบริหารจัดการระบบการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างถูกต้องและเป็นธรรม แล้วมีการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับบุคลากร ภายใต้หลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตตา โรงเรียนควรมีการพัฒนาและบริหารจัดการระบบการจัดทำแผนการบริหารวิชาการแบบบูรณาการไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แล้วมีการพัฒนาและบริหารจัดการตามแผนการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการเปิดรับนักเรียนได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมการประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคลชุมชนองค์กรหน่วยงาน และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ด้านงานบุคคล พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรมีระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากรของโรงเรียนตามความสามารถและความต้องการของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างต่อผู้ร่วมงานในการวางแผนบุคลากรเพื่อประโยชน์ขององค์กรอย่างแท้จริง รวมทั้งผู้บริหารควรใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ใช้การวางแผนงานพัฒนาและบริหารงานด้านบุคลากร 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีการวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรตามแผนพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ และควรมีระบบพัฒนาครูให้เกิดทักษะในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) อัจฉริยา โรงเรียนควรมีแผนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผลบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับบุคลากร ภายใต้หลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตตา โรงเรียนควรมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วมในการจัดทำภาระงานสำหรับครูและบุคลากรของโรงเรียน รวมทั้งมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบการสรรหา คัดเลือกครูและบุคลากรได้มาตรฐานและตรงตามความต้องการของโรงเรียน

1.4 ด้านงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า 1) ทาน โรงเรียนควรมีความเอื้ออาทรต่อกันกับเพื่อนร่วมงานและให้บริการทุกคนที่เข้ามาใช้บริการด้วยความจริงใจ และมีความสามัคคีต่อกันร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) ปิยวาจา โรงเรียนควรมีการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงานและการบริหารงานของสถานศึกษา 3) อัจฉริยา โรงเรียนควรมีกลยุทธ์การพัฒนา

และบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว ควรมีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการการจัดภูมิทัศน์โรงเรียนให้มีระเบียบ สะอาด สงบ และสวยงาม รวมทั้งมีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการการวางระบบงานวิชาการและการนิเทศงานอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตดา โรงเรียนควรมีก掖ุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการ เกี่ยวกับระบบการดำเนินงานจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีก掖ุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า โดยภาพรวม รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= .66) รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .64) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .68) และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 นั้น มีการบริหารจัดการเชิงพุทธ ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการพัฒนาหลักสูตร ระบบการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา โรงเรียนจึงควรมีจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผล และประเมินผลงานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษาและงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจินณวัตร กิ่งแก้ว (2555) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านการบริหารวิชาการ คือสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยด้านการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของโครงการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยด้านการบริหารงบประมาณที่ส่งผลมาก คือ ความโปร่งใสในทางการเงิน การกำหนดรายการและโครงสร้างทางการเงินบัญชีเอกสาร หลักฐาน มีระบบควบคุมการเบิกจ่ายและบริหารจัดการงบประมาณที่ และปัจจัยที่ส่งผลมากด้านบริหารงานทั่วไป คือ มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงาน โดยประเมินตามตัวชี้วัด (KPI) และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสภาพองค์กร

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า แนวทางการปฏิบัติเรื่องงบประมาณเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูล ระบบการจัดการงบประมาณ การพัฒนาและบริหารจัดการระบบการตรวจสอบงบประมาณ และการพัฒนาและบริหารจัดการระบบการจัดทำแผนการบริหาร ได้จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน งานโครงการให้มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา พร้อมกับวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน งานโครงการเมื่อเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการจัดตั้งงบประมาณให้สถานศึกษาดำเนินการจัดทำกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลาง (Medium Term Expenditure Framework: MTEF) โดยวิเคราะห์นโยบายหน่วยเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีงบประมาณที่ผ่านมาของสถานศึกษา เพื่อปรับเป้าหมายผลผลิตที่ต้องการดำเนินการใน 3 ปีข้างหน้า พร้อมกับปรับแผนงาน งานโครงการ และกิจกรรมหลัก ให้สอดคล้องกับประมาณรายได้ของสถานศึกษาทั้งจากเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ โดยมีเป้าหมายการให้บริการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมปัด ธินปญโญ (ฉลอง) (2557) พบว่า ด้านงบประมาณ โรงเรียนต้องวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับระบบราชการ และวัดต้องจัดหามาสมทบเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านงานบุคคล พบว่า การบริหารงานบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องระบบการกำหนดคุณสมบัติบุคลากร การวางแผนการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรตามแผนพัฒนา แผนการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการติดตาม ประเมินผล บุคลากร และมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการมีส่วนร่วมในการจัดทำภาระงานสำหรับครูและบุคลากร ควรจัดเป็นนโยบาย แผนโครงการระเบียบ และวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อให้ได้มาและได้ใช้ประโยชน์ตลอดจนการบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและมีปริมาณเพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชปรียัติวิธาน (สุนทร สุนทรเมธี) (2559) พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4 ประกอบไปด้วย 1) ขั้นการศึกษาบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา ผลที่ได้คือ บุคลากรจะมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ถูกวิธี และถูกต้องธรรม 2) ขั้นการฝึกอบรมบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา ผลที่ได้คือ บุคลากรจะได้รับการปรับพฤติกรรม เพิ่มความมั่นใจ และมีความละเอียดรอบคอบที่มากยิ่งขึ้น และ 3) ขั้นการพัฒนาบูรณาการกับศีล สมาธิ ปัญญา

1.4 ด้านงานทั่วไป พบว่า การบริหารจัดการงานทั่วไปในสถานศึกษา อันเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการทำงาน ควรมีกลยุทธ์การพัฒนาและบริหารจัดการระบบงานธุรการให้คล่องตัว โดยเฉพาะงานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานจัดโครงสร้างองค์กร งานการคมนาคมและขนส่งนักเรียน งานด้านกิจการนักเรียนให้มีความหลากหลายของรูปแบบในการจัดการศึกษาที่ไม่ควรยึดโยงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และเป็นไปตามขนาดของสถานศึกษาที่มีความ

แตกต่างของบริบททั้ง ในเมืองและชนบท บนพื้นฐานของความพร้อมทั้งด้านครูและบุคลากร เงิน และงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจิมณวัตร กิ่งแก้ว (2555) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านบริหารงานทั่วไป คือ มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงาน โดยประเมินตามตัวชี้วัด และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินสภาพองค์กร หรือการวิเคราะห์องค์กรศึกษาและประเมินโรงเรียนโดยวิเคราะห์จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน และพัฒนาคู่มือการพัฒนาในรูปแบบ

2. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 พบว่า ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= .66) รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .64) รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= .68) และรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มจึงทำให้รูปแบบการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ออกมาสมบูรณ์ และถูกต้องจึงทำให้ผลออกมาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกา บุญชู ชูติปญโญ (บุญวงศ์) (2555) พบว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้การระดมความคิด จากผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจง มานำเสนอสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน 2) การประเมินสมมุติฐานรูปแบบการบริหารโรงเรียน โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญ 23 รูป/คน มารับทราบสภาพปัญหาในขั้นที่ 1 แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียน และเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้นได้เชิญให้ผู้เชี่ยวชาญระดมความคิดปรับปรุงรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา แล้วประเมินผลรูปแบบการบริหารโรงเรียน 3) การทดลองรูปแบบการบริหารโรงเรียนวัดบึงกิตติวิทยา 4) ปรับปรุงรูปแบบเป็นครั้งสุดท้าย จากผลการประเมินและทดลองรูปแบบพบว่ารูปแบบนี้มี ความถูกต้องสมบูรณ์ นำไปปฏิบัติได้และมีประโยชน์ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ สภานักเรียน ฝ่ายงานวิชาการ ฝ่ายงานงบประมาณ ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายการบริหารงานทั่วไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการเชิงพุทธในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในด้าน การกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณ แก่สถานศึกษา ซึ่งควรวิเคราะห์และพัฒนาในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนตามกรอบทิศทางของความต้องการของการบริหารสถานศึกษา

2) กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับ งบประมาณการพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนงานงบประมาณ การจัดองค์กรงานงบประมาณการจัดบุคลากรงาน งบประมาณการอำนวยความสะดวกงานงบประมาณการกำกับดูแลงานงบประมาณให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารตามหลักพุทธวิธีบริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3) กระทรวงศึกษาธิการควรควรมีการสนับสนุนส่งเสริมด้านสวัสดิการให้กับ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อนำไปสู่ขวัญกำลังใจในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

- 1) โรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ในการให้ความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาที่ตีต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อประโยชน์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรใช้มาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงและเกิดความยุติธรรมในการปฏิบัติงาน
- 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรให้ความรู้เรื่องสิทธิและสวัสดิการ ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรได้นำไปพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- พระครูใบฎีกาบุญชู ชูติปญโญ. (2555). รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. *วารสารการบริหารและพัฒนา*, 4(3), 103-118.
- พระจินฉัตร กิ่งแก้ว. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรมกลุ่มที่ 5 สุ่ความเป็นเลิศ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยลงกรณ์.
- พระมหาสมบัติ ธนปญโญ (ฉลอง). (2557). ยุทธศาสตร์เชิงพุทธในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชปริยัติวิธาน (สุนทร สุนทรเมธี). (2559). พุทธบูรณาการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. (พุทธศักราช 2553-พุทธศักราช 2562). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *ข้อมูลการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

หวิน จำปานิน. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (ดุष्ฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.